

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований в 1996 році

Рівне – 2008

ББК 74.20

О - 59

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31. 10. 2008 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2008

Працівників із збудливими рисами характеру також можна віднести до епітимних осіб, але з менш глибокими і психічними реакціями на екзогенну дію. Методи психопрофілактичної психотерапії цих характерологічних особливостей вимагають тривалого і чіткого планування психотерапевтичних заходів. Вони полягають, по-перше, в обов'язковому, емоційно рівному відношенні, без яких-небудь значних коливань в спілкуванні з цими людьми; по-друге, що прогнозує планування дій, стосунків і заходів, які передбачаються в роботі з ними. Цей план має бути доведений до відома працівників епітимними, збудливими рисами характеру.

Спеціалізовані психотерапевтичні методики повною мірою можуть використовуватися у цих осіб тільки після достатньо тривалого періоду завоювання довіри і до психотерапевта. Всі методики, які передбачає використовувати фахівець у цих осіб, мають бути обговорені з доказовою переконливістю з кожним із працівників. Лише в цьому випадку можна досягти достатнього ефекту психопрофілактичної роботи. У санаторно-курортних умовах цим працівникам не слід поспішати з призначенням процедур. Робити це можна лише після появи впевненості у працівника в дієвості тієї або іншої методики.

Розглядаючи *гіпертимні особливості* характеру у працівників, потрібно відзначити, що основою цього радикала є підвищене спілкування з людьми, підвищена активність. Ці працівники відрізняються постійно декілька піднесеним настроєм, балакучістю, швидким перемиканням на інші думки, події, справи, але в той же час поверхневими думками. Найбільш ефективним психопрофілактичним методом корекції для підвищення стійкості до екстремальних дій, як показують наші спостереження, в цьому випадку можуть бути заняття суспільною роботою, дозвіллям людей, організацією різних суспільних об'єднань, фондів, збором суспільних засобів. Ці заходи у працівників з гіпертимними рисами характеру мають бути рекомендовані на постійній основі. Під час перебування в санаторії цих людей слід залучати до різних культурно-масових заходів, ігрової терапії, давати їм суспільні доручення.

Також часто зустрічаються працівники з *переважанням астенічних рис*. Вони характеризуються прискороною стомлюваністю, не тільки фізичною, але і психічною у поєднанні з дратівливістю, підвищеною вразливістю і чутливістю. Даний вид характерологічних рис часто супроводжує поранення, тривало протікаючі захворювання. Астенічні риси з високою періодичністю є наслідками травм або тривалих психогенних екстремальних дій. В цьому випадку виникає відчуття фізичної і психічної втоми, зниження емоційного реагування, відхід від контактів з тими, що оточують, зниження здатності розумової діяльності, рухової активності. Все це супроводиться різними видами гіперестезій (дратує гучне звучання телевізора, яскраве світло, різкий звук і т. д.). Для працівників з астенічними рисами з метою психопрофілактики слід рекомендувати дозоване фізичне навантаження з періодичним відпочинком – сном. Застосовуються такі психотерапевтичні методики, в яких обов'язково присутні елементи тонізуючих форм навіювання, зміцнення впевненості в собі, закріплення навичок чіткого чергування режиму зайнятості і відпочинку.

При значній вираженості астенічних рис тонізуючі методики рекомендується використовувати поступово, починаючи з невеликих дозованих тонізуючих формул, переходячи на наступних етапах до могутніших тонізуючих систем, оскільки різке включення активізуючих методик у осіб із астенічними рисами характеру може привести до зворотного результату: або підсилити астенічні риси, або сформувати терапевтичну резистентність до психокорекційних дій.

Санаторно-курортні умови є найбільш патогномонічними як для корекції наявних астенічних рис характеру, так і для астенії, оскільки вони дозволяють підібрати нерізкі тонізуючі бальнеологічні і фізіотерапевтичні процедури пониженої екзогенної шумової або іншої естетичної активності, а це – найсприятливіший, комфортніший клімат для даних особистісних рис.

Висновок. Розглядаючи умови, які сприяють виникненню реакцій і станів психічної дезадаптації у працівників МНС, а також психокоригуючі дії психопрофілактичних заходів на найраннішій стадії, ми, зрозуміло, не заперечуємо комплексності оптимального поєднання психосоціальних, біологічних впливів. Але на даному етапі, як показали наші спостереження, найбільшої ефективності набуває адекватна особова спрямованість психопрофілактичної психотерапії, особливо в санаторно-курортних умовах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александровский Ю.А. Психические расстройства во время и после чрезвычайных ситуаций // Психиатрия и психофармакотерапия. – 2001. – Т. 3., № 4. – С. 15-21.
2. Экстремальна психологія /За заг. ред. Проф. О.В.Тімченка. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2007. – 502 с.
3. Перелигіна Л.А., Приходько Ю.О. Індивідуальна психологічна корекція негативних змін у психіці керівників МНС України після участі в ліквідації надзвичайної ситуації // Проблеми екстремальної та кризової психології. – Харків, 2007. – Вип. 1. - С. 226-234.
4. Ромек В.Г., Конторович В.А., Крукович Е.И. Психологическая помощь в кризисных ситуациях. – СПб.: Речь, 2004. – 274 с.

Резюме. В статье рассматриваются основные особенности деятельности работников МЧС. Для создания эффективной психопрофилактической помощи приведены основные психокоррекционные направления для работников с личностными особенностями.

Summary. The basic features of activity of workers of MINISTRY emergency of measures are examined in the article. For creation of effective психопрофилактической help basic psychocorrection directions are resulted for workers with personalities features.

УДК 159.9 : 316.454.52

Т.О. ПИВОВАРЧУК

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ

Резюме. У статті проаналізовано проблему спілкування як виду діяльності, окреслено комунікативні здатності, обґрунтовано вибір найбільш ефективних шляхів формування комунікативних умінь.

Ключові слова. Спілкування як вид діяльності, комунікативні здібності, комунікативні уміння.

Постановка проблеми. У психолого – педагогічній практиці спілкування й діяльність розглядаються як дві сторони соціального буття людини. Спілкування вивчається як процес, що необов'язково зумовлюється проблемами людей у спільній діяльності, а може бути само вмотивованим процесом. Людське суспільство немислиме без спілкування. Це є необхідна умова буття людини, без якого неможливе повне формування не тільки окремих психологічних функцій, процесів і властивостей людини, але і особистості в цілому. Реальність та необхідність спілкування визначені діяльністю, щоб жити люди повинні взаємодіяти. У цьому випадку спілкування для людини є не лише засобом, але і метою. Тому проблема формування комунікативних умінь є надзвичайно актуальною.

Мета дослідження. Проаналізувати і окреслити комунікативні здібності особистості, обґрунтувати вибір найбільш комунікативних умінь.

Результати дослідження. Орієнтуючись на сучасний ринок праці, освіта до пріоритетів сьогодення відносить вміння оперувати такими технологіями та знаннями, що задовольняють потреби інформаційного суспільства, підготують молодь до нових ролей в цьому суспільстві. Саме тому важливими сьогодні є не тільки вміння оперувати власними знаннями, а й бути готовим змінюватись та пристосовуватись до нових потреб ринку праці, оперувати та управляти ін – ю, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя.

Комунікативні здібності як такі заслуговують на увагу в контексті профорієнтації, психодіагностики, психологічного аналізу їх складових і внутрішньої структурованості. Будучи, як і інші психологічні поняття, абстрактним конструктом, комунікативні здібності потребують уточнення в плані їх генези, зокрема ролі середовища і спадкової складової. Тому в нашій статті ми намагатимемося проаналізувати співвідношення цих факторів і визначити його проблемні аспекти, що буде мати значення для конкретизації напрямків емпіричних досліджень.

При аналізі комунікативної складової як правило вивчається співвідношення понять «комунікація» - «спілкування», «компетенція» - «компетентність», «комунікативна компетентність», а також конгруентних в цьому контексті понять: «знання», «вміння», «навичка», що дозволяє позначити межі понятійного поля феномену «комунікативні здібності». Інтеграція виділених соціолінгвістичних і психолого-педагогічних тенденцій теоретично значима для вирішення проблеми формування комунікативної компетентності [3].

Погляди на проблему комунікативних здібностей в сучасній психології розділяються за декількома напрямками: загальнопсихологічним (Е.А. Голубева, В.В. Гаркуша, С.Д. Максименко, Р.С. Немов, Ю.М. Швалб та ін.), діяльнісним (В.В. Рижов, А.У. Хараш та ін.), соціально-психологічним (Г.С. Васильєв, А.А. Кідрон, Л.Е. Орбан-Лембрик, В.А. Семиченко, К.К. Платонов та ін.), психолого-педагогічним (Г.О. Балл, О.Є. Блинова, В.А. Кан-Калік, О.М. Коропецька, Н.В. Кузьміна, В.В. Полторацька, Г.В. Попова, С.В. Терешук, Т. С. Яценко та ін.), психолінгвістичним (О.О. Леонтьєв, Л. Тайєр, Т.О. Піроженко та ін.) [3].

Узагальнивши їх, можна виділити загальні показники, що стосуються критеріїв сформованості і розвиненості комунікативних здібностей в особистості. Комунікативні вміння й навички, набуття соціальнопсихологічного досвіду, ціннісного ставлення до спілкування, мотиваційної готовності взаємодіяти з іншими складаються в індивіда ще в дитинстві й розвиваються та вдосконалюються протягом усього життя. Серед показників комунікативно-зрілої особистості найважливішими можна вважати такі: розвинуте почуття відповідальності за поведінку та вчинки; потреба в спілкуванні з іншими людьми; здатність до активної участі в житті суспільства й до ефективного використання своїх комунікативних знань і здібностей під час взаємодії, до соціально-психологічної близькості з іншою людиною, до конструктивного розв'язання різноманітних життєвих проблем шляхом встановлення соціальних контактів і міжособистісних стосунків; потреба у процесі спілкування в найповнішій самореалізації, ефективному прояві власного комунікативного потенціалу.

Як бачимо, в структурі комунікативних здібностей велику питому вагу має мотиваційна складова конструкту. Причому наголос робиться на її ранній генезі. Іншими словами, щоб розвинути свої можливості комунікації потрібно мати потребу в соціальних контактах, тобто володіти такою особистісною рисою як соціальність. Постає питання чи є комунікативні здібності простими навичками і який інструментальний аспект конструкту «комунікативні здібності»?

Для з'ясування цих питань звернемося до праць Б.Г. Ананьєва. Погляди Б. Ананьєва на особистість передбачають вивчення зв'язку між інтеріндивідуальною - ною структурою того соціального цілого, до якого належить особистість, та інтраіндивідуальною структурою самої особистості. Різноманітність зв'язків із суспільством визначає інтраіндивідуальну структуру особистості, її внутрішній світ та організацію особистісних властивостей, стійкі комплекси яких регулюють обсяг і міру соціальних відносин особистості, впливаючи на створення нею власного середовища розвитку і становлення. Ананьєв робить наголос на активності людини як критерію соціальності [2].

Активність, таким чином, — це той методологічний принцип, який допомагає розкрити специфіку становлення мінливої особистості в соціумі, що також змінюється. Він дає змогу врахувати роль об'єктивних чинників у їхній реальній дії на особистість, а також прояв потенційних характеристик самої особистості в процесі соціально-психологічного відображення. Основу активності особистості становлять потреби, які виступають рушійною силою її розвитку. Отже, про активність водночас можна говорити як про форму вираження потреб людини, вияву її соціально-психологічних властивостей, так і про характеристику особистості як суб'єкта життєдіяльності. Активність сприяє злиттю індивіда із соціумом (ідентифікація) і виокремленню, збереженню свого «Я» (автономізація), тобто активність виступає і як формування, перетворення особистості, і як подолання зустрічних детермінант у процесі її становлення. При цьому шляхи прояву активності можуть бути різними: оптимальне використання природних здібностей і можливостей індивіда, знаходження оптимально-індивідуального темпу життя, визначення своєчасності залучення особистості до соціальних процесів тощо

Зупинимося на природних здібностях і можливостях індивіда, що мають значення в контексті конструкту «комунікативні здібності». Розглядаючи поширену зараз у психогенетиці загальних здібностей двох факторну неортогональну модель, можна сказати, що в загальній дисперсії комунікативних здібностей значне місце займає VEG - фактор, тобто дисперсія, обумовлена взаємодією генотипу і середовища, а також генотип - середовищна коваріація (2Cov(GE)) [5].

На нашу думку такий розподіл обумовлений соціальною обумовленістю досліджуваного конструкту, а відтак і значною роллю середовища в його прояві і кількісному вираженні.

Психічні властивості, задіяні у в комунікативних здібностях, відносяться до загальних здібностей. Особливу роль тут відіграє вербальний інтелект, як здатність до оперування мовними знаками, і впливу на другу сигнальну систему. Найбільш повно комунікативні здібності, на нашу думку можна розглянути через модель інтелекту Л. Тьорстоуна. Із семи факторів інтелекту, які виділяються в моделі, нас цікавить чотири. А саме такі фактори: V - вербальне розуміння, W - мовленнєва швидкість, M - асоціативна пам'ять, P - швидкість сприймання [8].

Головним у комунікативних процесах ми виділяємо фактор P, а саме його вербальний підфактор і фактор V, так як конструктивна комунікація починається із сприймання партнера і залежить від розуміння його словесного матеріалу. Подальша доля комунікації залежить від швидкості і точності знаходження вербального матеріалу у відповідь, що вимагає залучення асоціативної пам'яті і мовної швидкості, тобто факторів M і W.

Візьмемо до уваги, що фактори, виділені Тьорстоуном виявилися неортогональними. Таким чином можна говорити про комунікативні здібності як системне утворення. Додавши до інструментальних складових ще й мотиваційні і соціодинамічні ми отримаємо складну систему конструкту «комунікативні здібності».

Отже система має інструментальний, мотиваційний і соціальний компоненти. Нашим завданням виступить встановлення взаємозв'язків як між компонентами системи так і між елементами всередині компонентів.

Зважаючи на це ми пропонуємо системний підхід у вивчення, діагностиці і формуванні комунікативних здібностей.

Підготовку до професійно – мовленнєвої комунікації ми пов'язуємо з процесом соціальної взаємодії суб'єктів і об'єктів навчання а також їх готовність до інновацій. Важливим у взаємодії є готовність до моделювання власної діяльності, а також володіння високим рівнем компетентності, що дозволить ефективно здійснювати свою діяльність.

Отже, до основних чинників формування комунікативних умінь можна віднести: методологічну компетентність; знання організаційно – функціональних основ системи освіти і готовність до моделювання різних видів діяльності.

Кожна людина здатна до творчого діяння у світі, до створення “нових сутніх”, що мають предметно – речову, суспільну чи духовну природу, свого покоління. Кожна людина обдарована своєрідними можливостями і здібностями для створення нового, і тому результати її діяння завжди неповторні, індивідуально – цінні. Необхідно лише зуміти оволодіти цими можливостями, здібностями, розкритими у самодіяльності свого буття силу власного “Я”.

Висновки. Операціоналізувати комунікативні уміння можна, ми вважаємо, за таких умов: реалізація творчого потенціалу особистості або відповідність нормативного еталону; цілісний особистісно - розвивальний підхід чи потяг до зміни окремих характеристик людини; орієнтація на зміну глибинних ціннісно – смислових установок або поведінкових властивостей особистості; організація суб'єктивної системи еталонів міжособистісного сприйняття; орієнтація на відкриття, довірливе взаєморозуміння. Саме такі комунікативні уміння сприятимуть ефективності навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Т. М. Социальная психология. – М.: Изд. – во МГУ, 1986 – 96 с.
2. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. С-Пб.: Питер, 2006.
3. Вітюк Н.Р. Психологічні особливості формування комунікативних здібностей у майбутніх вчителів. Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. -Рівне, 2002.
4. Выготский Л. С. Педагогическая психология. – М., 1996.
5. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. С-Пб.: Питер, 2007.
6. Петровская Л. А. Обучение общению как форма социально – психологического воздействия на межличностное восприятие// Вопросы психологии познания людьми друг друга и общения. _ Выпуск 26. – Краснодар, 1978. – Книга 2. – С. 22 – 29.
7. Хаджирадева С. К. Діалогова комунікація: теорія і практика; Навчальний посібник. – Одеса: Видавництво ОРІДУ НАДУ, 2004. – 202 с.
8. Thurstone L.L. Thurstone T.G. Factorial studies of intelligence // Psychometric Monographs. 1941. №2.

Резюме. В статті проаналізовано проблему общення как вида деятельности, начерчены коммуникативные способности, обоснован выбор наиболее коммуникативных умений.

Summary. In this article the problem of the communication as a Kind of the activity was analyzed. Communicative ability of the person was determined. The choice of the most effective ways of the development of communicative skills.

УДК 159.923.2:Р 12

М.І. ПОПІЛЬ

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДСЕСТЕР

Резюме. Статтю присвячено питанню особистісних якостей медсестер. Розглядаються особливості даної професійної діяльності. На основі експериментальних даних висвітлено динаміку особистісних якостей протягом професійного становлення медсестер.

Ключові слова: особистісні якості, професійна діяльність, ідентифікація, професійна деформація, динаміка.

Постановка проблеми. Підготовка в Україні кваліфікованих медичних працівників потребує вдосконалення з метою покращення якості послуг у сфері охорони здоров'я. Кожна професія висуває свої вимоги до фахівців, але мабуть, тільки на медичного працівника накладаються такі високі й специфічні обов'язки, пов'язані з високою відповідальністю за свої дії. Пов'язано це з тим, що їм люди ввіряють найдорожче – власне здоров'я й життя, і тому чекають від них повної самовіддачі, компетентної допомоги й обізнаності в останніх досягненнях науки. Праця медсестри пов'язана з високими психоемоційними й фізичними навантаженнями, з несприятливими соціально-побутовими та професійними чинниками виробничого середовища: нервово-емоційне напруження, дискомфортний мікроклімат, контакт з шкідливими хімічними речовинами, іонізуюча радіація, тривале перебування в статичній робочій позі, ризик інфекційних захворювань, тощо.

З М І С Т

<i>Від редакції</i>	3
Булах І.С. Теоретичні засади обґрунтування вихідних положень психологічної допомоги в процесі особистісного зростання підлітка.....	4
Ковалевич В.В. Психосоціальне формування екзистенціальних перспектив личности в контексті консолідації общества.....	8
Максимова Н.Ю. Психологічний супровід як засіб корекції поведінки соціально дезадаптованих підлітків.....	11
Павелків Р.В. Шляхи оптимізації психологічної адаптації та навчальної успішності студентів-першокурсників у контексті діяльності психологічної служби ВНЗ.....	15
Шевченко Н.Ф. Теорія і практика психологічної допомоги хворим.....	18
Литвиненко С.А., Ямницький В.М. Ігрова терапія як засіб психологічної допомоги.....	21
Артемова О.І. Важливі аспекти психолого-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу сучасної школи.....	24
Безлюдна В.І., Корчакова Н.В. Психологічне сприяння розвитку творчого потенціалу старшокласників.....	26
Белікова Н.О. Формування готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до здоров'язберігаючої діяльності.....	28
Бабак К.В. Психологічний супровід особистісно-професійного розвитку студентів.....	31
Воробійов А.М. Культурницька індивідність української психіки у контексті світовідчуження.....	33
Вронська В.М. Проблеми психологічної підготовки старших медичних сестер дошкільних навчальних закладів в інституті післядипломної педагогічної освіти.....	36
Галян О.І. Психологічні аспекти включеності юнаків у процес виховання.....	39
Герасіна С.В. Теоретичні засади психологічної допомоги учням ПТНЗ у формуванні їх готовності до професійної самореалізації.....	42
Главінська О.Д. Зміст психологічного супроводу для розвитку молодшого школяра.....	46
Дем'янюк О.Б. Сучасні технології трансперсональної психології.....	48
Дідик Н.М. Теоретичні і практичні основи психодіагностики особистісної зрілості студентів напрямку "Психологія".....	50
Дружиніна І.А. Тренінг професійної ідентичності в системі підготовки практичних психологів.....	52
Дудар О.В. Особливості розвитку емоційного відгукування старшокласників.....	55
Іванюк І.Я. Сім'я з „особливою” дитиною та її емоційні установки.....	58
Івашкевич Е.З. Особливості використання психотехнік з метою проведення реабілітаційної роботи зі школярами з особистісними розладами.....	61
Карєпова Е. В. Архетипічні паттерни поведінки як основа формування життєвого сценарію.....	65
Карковська Р.І. Психологічна підтримка агресивних абонентів в телефонному консультуванні.....	70
Кириченко Н.А. Психологічні особливості постановки та досягнення мети особистістю.....	72
Климишин О.І. Християнсько-орієнтований зміст психологічної допомоги невиліковно хворим людям.....	75
Когутяк Н.М. Гуманістичний підхід у дослідженні проблеми віктимності особистості.....	79
Козловська Е.В. Гармонійні стосунки в сім'ї як фактор особистісного зростання.....	82
Колісник О.П. Медитація як стержень будь-якої духовної практики та як засіб радикальної психологічної самопомоги.....	86
Корнієнко О.В. Психодіагностика особливостей психосоматичного здоров'я студентської молоді.....	91
Косарева О.І. Корекція особистісного розвитку дошкільника.....	96
Кочубейник О.М. "Що означає бути собою?": кризова природа запитання.....	98
Кулаков Р.С. Психологічна допомога в організації професійного самовизначення старшокласників.....	101
Кухар С.Ю. Вплив механізмів психологічного захисту на стратегію поведінки студентів у конфліктних ситуаціях.....	104
Лисяк О.М. Психологічні особливості ціннісно-смісловної сфери особистості в юнацькому віці.....	107
Лонська Є.В. Особливості психокорекції депресивного стану жінок, що страждають від домашнього насильства.....	109
Мазяр В.М. Психологічні засоби релаксації школярів з депресивним станом.....	111
Максимов М.В. Роль музики у вирішенні проблем психологічної допомоги особистості.....	114
Мельник І.Я. Психологічні засади проблеми адаптації особистості.....	117
Мельник Ж.В. Вплив особистості сімейної історії психолога та психотерапевта на його роботу.....	119
Мешко Г.М. Емоційне вигорання педагога як показник стану його професійного здоров'я.....	121
Михальська С.А. Особливості організації корекційної роботи з комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників.....	125
Михальчук Н.О. Діалогічна взаємодія школярів з іншомовним текстом в детермінації становлення їх суб'єктності.....	127
Осьмак Л.П. Змістовно-хронологічні особливості життєвої перспективи старшокласників.....	133
Павелків В.Р. Продуктивне розвивальне середовище як засіб формування позитивних стосунків підлітків з однокласниками.....	135
Пастушенко Л.А. Тренінг розвитку особистісно-значимого досвіду майбутніх практичних психологів.....	138
Перелигіна Л.А., Приходько Ю.О. Профілактика станів психоемоційної напруги у працівників системи МНС України.....	141
Пивоварчук Т.О. Основні чинники формування комунікативних умінь.....	143
Попіль М.І. Актуалізація особистісних якостей як чинник ефективності професійної діяльності медсестер.....	145
Пюра О.С. Особливості впливу комп'ютерних ігор на вияв агресивної поведінки у дітей підліткового віку.....	148
Репецька Т.Л. Психологічна допомога особам з суїцидальними намірами.....	151
Реуцький М.В. Психотерапевтична метафора у сучасному кінематографі (з досвіду впровадження програми «Психодраматичний кіносеминар»).....	153
Рикун А.А. Характеристика причин виникнення та основних стадій конфлікту.....	156
Романюк В.Л. Концепція якості життя та проблеми ортобіозу особистості.....	159
Романюк Л.В. Проблеми самооцінки і корекції функціональних станів особистості в умовах середньої школи.....	161
Рудюк О.В. Організація дослідження особистісно-смісловної детермінації переживання професійних криз у безробітних.....	162

Рудь Г.В. Особливості усвідомлення цінності власної особистості у юнацькому віці	166
Рябой Є.М. Психодинамічна психотерапія як засіб надання психологічної допомоги хворим на гіпертонію: спроба теоретичного обґрунтування	168
Славіна Н.С. Розвиток емоційної сфери та вольових якостей дитини, як умова готовності до школи.....	170
Смалько М.Ф. Психологічна допомога особистості у професійній підготовці музиканта.....	172
Сокол І.А. Можливі аспекти психологічної допомоги у вирішенні завдань формування українського національного характеру старшокласників	175
Ставицька О.Г. Психологічні особливості продукування фонаційних компонентів невербальної комунікації	178
Скотна Н.С., Стець В.І. Ідентичність як необхідна складова та критерій психічного здоров'я.....	181
Турченко О.Ф. «Психодинамічна група» як фактор покращення процесу формування професійної самоідентифікації у студентів-психологів у вузі	184
Фрідріх А.В. Психолого-педагогічна проблема самовдосконалення особистості майбутнього педагога	188
Хворост М.Ю., Колесніченко О.С., Побідаш А.Ю. Психологічні особливості поведінки людей в екстремальних умовах та дії працівників мнс по наданню допомоги психічно постраждалим.....	190
Хомич Г.О., Руденко І.А. Психологічна допомога дітям, котрі перебувають в умовах тривалої деривації.....	192
Хомич І.С. Психологічна сутність уявлень дітей молодшого шкільного віку про відповідність власної поведінки нормам моралі.....	195
Хупавцева Н.О. Діалогічний підхід в освіті як необхідна складова розвитку суб'єктності школярів	198
Чорний М.М. Створення сприятливого мікроклімату в учнівському колективі як засіб психологічного супроводу у діяльності класного керівника.....	201
Чуйко О.В., Дунаєвська Ю.Е. Особливості працевлаштування випускників школи – інтернату для дітей, які потребують корекції розумового розвитку.....	204
Шиколенко Т.І. Психологічний супровід розвитку особистості та її образу «я» в дошкільному та молодшому шкільному віці	208
Яцюк Н.О. Розвиток рефлексивної культури в процесі фахової підготовки психологів.....	210
Відомості про авторів	213

Наукове видання

О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я В З А К Л А Д А Х О С В І Т И

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 41

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника Воробйов А.М.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2008 р. Підписано до друку 3.11.2008 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 33,25. Замовлення № 58/1 Наклад 300.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59   **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 41. — Рівне: РДГУ, 2008. — 217 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 7.

Збірник наукових праць містить статті які відображають теоретичні та практичні аспекти найважливіших проблем психологічної допомоги особистості.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20